

Załącznik
do Uchwały Nr
Rady Miejskiej Tomaszowa Mazowieckiego
z dnia

Miejski Program Wspierania Rodziny na lata 2016-2018

**Tomaszów Mazowiecki
Luty 2016r.**

Spis treści

1. Wstęp.....	str. 3
2. Podstawa prawna.....	str. 4
3. Charakterystyka społeczno – demograficzna miasta Tomaszowa Mazowieckiego.....	str. 5
3.1. Pomoc społeczna.....	str. 8
3.2. Świadczenia Rodzinne i Fundusz Alimentacyjny.....	str. 11
3.3. Karta Dużej Rodziny.....	str.12
3.4. Analiza sytuacji edukacyjno – oświatowej.....	str. 12
3.5. Sytuacja mieszkaniowa.....	str. 14
4. Adresaci programu.....	str.17
5. Zasoby instytucjonalne.....	str. 17
6. Analiza SWOT.....	str.18
7. Słowniczek.....	str. 20
8. Cele programu.....	str.21
9. Finansowanie programu.....	str.26
10. Monitorowanie i realizacja programu.....	str. 26
11. Czynniki wystąpienia ryzyka przy realizacji programu.....	str.27

1. Wstęp

Rodzina jest naturalnym podstawowym środowiskiem wychowawczym, którego zadaniem jest zapewnienie dziecku prawidłowego rozwoju biologicznego i psycho – społecznego. Jako pierwsza instytucja w życiu dziecka, przygotowuje je do pełnienia ról społecznych, świadomie i nieświadomie kształtuje osobowość dziecka, przekazuje tradycje, wzory zachowań oraz zasady współżycia społecznego.

Bardzo ważnym jest zatem, aby rodzina funkcjonowała prawidłowo, stanowiąc wzorzec odniesienia dla dziecka. Współczesnej rodzinie może zagrażać wiele czynników, których oddziaływanie czyni rodzinę dysfunkcjonalną, czyli taką, która nie wywiązuje się ze swoich obowiązków względem dzieci i nie jest w stanie prawidłowo rozwiązywać swoich problemów. Wśród czynników zagrażających współczesnym rodzinom należy wymienić min.: przemoc, ubóstwo, niewydolność opiekuńczo - wychowawczą, brak stabilizacji zawodowej i materialnej oraz uzależnienia.

Organizacja pieczy zastępczej oraz obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej został nałożony na jednostki samorządu terytorialnego ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Aby pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej była skuteczna, niezbędna jest współpraca instytucji samorządowych i organizacji pracujących z rodziną i w rodzinie. Wszystkie działania prowadzone przez podmioty winny być połączone z aktywnym zaangażowaniem rodziny i za jej zgodą.

Fundamentalnym założeniem programu jest zatem wspieranie rodzin przeżywających trudności w prawidłowym realizowaniu funkcji opiekuńczo – wychowawczej i przywracania zdolności tych rodzin do prawidłowego funkcjonowania, a także działania mające na celu niedopuszczenie do sytuacji odebrania dziecka rodzinie biologicznej.

Diagnoza do Miejskiego Programu Wspierania Rodziny na lata 2016-2018 została opracowana w oparciu o Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Tomaszowa Mazowieckiego oraz analizę danych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Wydziału Ewidencji Ludności i Działalności Gospodarczej, Wydziału Edukacji i Sportu, Wydziału Spraw Społecznych i Promocji Zdrowia Urzędu Miasta, Powiatowego

Urzędu Pracy, spółdzielni mieszkaniowych, Urzędu Stanu Cywilnego, Tomaszowskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego oraz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

Miejski Program Wspierania Rodziny na lata 2016-2018 jest kontynuacją zadań realizowanych w ramach minionego programu.

2. Podstawa prawna

Miejski Program Wspierania Rodziny na lata 2016-2018 jest spójny z przepisami dotyczącymi ochrony dziecka i rodziny w szczególności z :

- Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.
- Konwencją o Prawach Dziecka przyjętą przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1999 r.
- Kodeksem Rodzinnym i Opiekuńczym z dnia 25 lutego 1964 r.
(Dz. U. Z 2015 r. poz. 2082)
- Ustawą z dnia 26 października 1982 roku o postępowaniu w sprawach nieletnich
(Dz. U. z 2014 r. poz. 382)
- Ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym
(Dz. U. z 2015r. Poz.1115 ze zm.)
- Ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r.
(Dz. U. z 2015r. poz.163 ze zm.)
- Ustawą z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
(Dz. U. z 2015r. poz.332 ze zm.)
- Ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
(Dz. U. z 2015r. poz.1390 tekst jednolity)
- Ustawą z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2015r. poz.1286)
- Ustawą z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii
(Dz. U. z 2012r. poz. 124 ze zm.)
- Ustawą z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych
(Dz. U. z 2015r. poz. 114 ze zm.)

- Ustawą z dnia 7 września 2007r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2015r. poz. 859 ze zm.)
- Ustawą z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2014 r. poz. 1118 ze zm.)
- Ustawą z dnia 5 grudnia 2014r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2014r. poz. 1863)
- Ustawą z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.)
- Ustawą z dnia 4 lutego 2011r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2013r. poz. 1457)
- Ustawą z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2015r. poz. 149 z póź zm.)

3. Charakterystyka społeczno – demograficzna miasta Tomaszowa Mazowieckiego

Na terenie miasta Tomaszowa Mazowieckiego zamieszkuje 62044 osób (stan na dzień 31.12.2015r.), w tym 11145 tj.17,96 % stanowią dzieci i młodzież do 18 roku życia (8250 dzieci w wieku 0-13 lat i 2895 w wieku 14-18 lat). Liczba mieszkańców miasta Tomaszowa Mazowieckiego wykazuje tendencję spadkową od 2011 roku.

Tabela nr1. Liczba mieszkańców Tomaszowa Mazowieckiego w latach 2011 – 2015

ROK	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba mieszkańców	66 090	65 518	64 656	64 078	62 044

Źródło danych: Dane Wydziału Ewidencji Ludności i Działalności Gospodarczej Urzędu Miasta Tomaszowa Mazowieckiego

Ta niekorzystna tendencja jest wynikiem ujemnego przyrostu naturalnego, oraz migracji ludności do okolicznych miejscowości.

Tabela nr 2. Statystyka rejestracji zdarzeń w Tomaszowie Mazowieckim w latach 2012 – 2015

Zdarzenia/Rok	2012	2013	2014	2015
Liczba zawieranych małżeństw	435	341	390	377
Liczba rozwodów	197	166	212	154
Liczba urodzeń	938	863	919	839
Liczba zgonów	1161	1182	1164	1125
Przyrost naturalny	-223	-319	-245	-286

Źródło danych: Dane Urząd Stanu Cywilnego w Tomaszowie Mazowieckim

Tomaszów Mazowiecki należy do miast województwa łódzkiego, którego ważną kwestią społeczną jest problem bezrobocia. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców miasta w Powiatowym Urzędzie Pracy w 2015 roku wynosiła 3066 osób, w tym 1645 osób to osoby długotrwale bezrobotne, czyli pozostające bez pracy dłużej niż 12 miesięcy. Osoby te stanowiły 53,65 % ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych.

Tabela nr 3. Liczba zarejestrowanych mieszkańców Tomaszowa Mazowieckiego w Powiatowym Urzędzie Pracy

Rok	2014	2015
Bezrobotni ogółem	3691	3066
Bezrobotni długotrwale	1973	1645

Źródło danych. Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Tomaszowie Mazowieckim

Najczęstszymi przyczynami bezrobocia wśród mieszkańców Tomaszowa Mazowieckiego są min.: wysokie dla pracodawców koszty pracy, brak doświadczenia zawodowego wśród absolwentów, kryzys gospodarczy pociągający za sobą redukcję zatrudnienia.

Rodziny w których występuje problem bezrobocia wspomagane są przez system świadczeń umożliwiających zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych przybierających formę pieniężną oraz rzeczową.

Pomocą dla osób bezrobotnych z terenu miasta zajmuje się przede wszystkim Powiatowy Urząd Pracy, który nie tylko trudni się pośrednictwem pracy, ale również aktywizacją zawodową osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w latach 2008-2015 realizował projekt „Wsparcie” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej skierowany zwłaszcza do osób bezrobotnych. W okresie realizacji projektu z form wsparcia (warsztaty, szkolenia, staże zawodowe, porady prawne, konsultacje z doradcą zawodowym) skorzystało łącznie 1378 osób.

Ośrodek przystąpił również do realizacji zadania publicznego „Gminne programy aktywizacji społeczno – zawodowej na rzecz budownictwa socjalnego” dofinansowanego z budżetu MPiPS w 2013 i 2014 roku. Beneficjenci projektów zostali przeszkoleni w zawodach przydatnych do remontów lokali przeznaczonych na mieszkania chronione.

W w/w projektach 13 osób długotrwale bezrobotnych zostało zatrudnionych w ramach umów subsydiowanych i robót publicznych zgodnie z wcześniej zawartymi porozumieniami. Dzięki realizacji projektu „Gminne programy aktywizacji społeczno – zawodowej na rzecz budownictwa socjalnego” Gmina – Miasto Tomaszów Mazowiecki pozyskało 4 mieszkania chronione, które są sukcesywnie przekazywane w użytkowanie osobom znajdującym się w sytuacji kryzysowej.

W ramach porozumienia zawartego w dniu 13.02.2015 roku pomiędzy Starostą Powiatu Tomaszowa Mazowieckiego a Gminą - Miasto Tomaszów Mazowiecki w sprawie organizacji prac społecznie - użytecznych Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

z Powiatowym Urzędem Pracy organizuje prace społecznie – użyteczne na podstawie kontraktu socjalnego dla osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku, korzystających z pomocy społecznej. W 2015 roku prace społecznie – użyteczne wykonywało 85 osób. Prace obejmowały 40 godzin miesięcznie, nie więcej jednak niż 10 godzin tygodniowo na osobę. Łącznie zrealizowano 23760 godzin.

3.1. Pomoc społeczna

Ogółem z pomocy społecznej w 2015 roku w ramach zadań własnych i zleconych (bez względu na rodzaj świadczeń, formę, liczbę oraz źródło finansowania) skorzystało łącznie 2819 środowisk, w tym 680 rodzin z dziećmi do 18 roku życia.

Tabela nr 4. Liczba środowisk i rodzin objętych pomocą społeczną MOPS w 2015 roku

Liczba środowisk ogółem	2819	
Rodziny	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinach
z dziećmi do 18 roku życia	680	1403
wielodzietne	176	618
niepełne	323	494
wielopokoleniowe	7	10

Źródło danych: Badania własne na podstawie kart rozeznania środowiska Działu Pomocy Społecznej MOPS w Tomaszowie Mazowieckim

Dominującą przyczyną kryzysu w rodzinach korzystających ze wsparcia pomocy społecznej jest bezrobocie, a w następnej kolejności bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych (zwłaszcza w rodzinie niepełnej i wielodzietnej). Szczegółowe dane zostały umieszczone w poniższej tabeli.

Tabela nr 5. Dominujące przyczyny kryzysu w rodzinach z dziećmi do 18 r. ż. objętych pomocą MOPS w 2015 roku

Przyczyny	Liczba rodzin
pozostawanie opiekunów bez pracy - bezrobocie	574
bezzradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych (zwłaszcza w rodzinie niepełnej i wielodzietnej)	420
potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności	158
niepełnosprawność opiekunów	111
alkoholizm	82
długotrwała choroba lub ciężka choroba	80
niepełnosprawność dzieci	61
przemoc w rodzinie	45
narkomania	1

Źródło danych: Dane uzyskane na podstawie kart rozeznania środowiska z Działu Pomocy Społecznej MOPS w Tomaszowie Mazowieckim

Jedną z wiodących form pomocy udzielanych rodzinom z dziećmi, jest objęcie wszystkich potrzebujących dzieci pomocą w formie posiłku w ramach wieloletniego programu osłonowego w zakresie dożywiania „Pomoc gminy w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020, Uchwała nr XLV/444/2014 Rady Miejskiej Tomaszowa Mazowieckiego z dnia 29 stycznia 2014r.

Tabela nr 6. Liczba dzieci, którym przyznano posiłki w ramach wieloletniego programu osłonowego „Pomoc gminy w zakresie dożywiania”

Rok	Liczba dzieci objętych posiłkami
2014	1494
2015	1340

Źródło danych: Dane ze sprawozdań Działu Pomocy Społecznej MOPS w Tomaszowie Mazowieckim

Inną formą pomocy, niemieszczącą się w sferze finansowej udzielaną klientom Ośrodka Pomocy Społecznej jest praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych oraz wsparcie psychologiczne i prawne. W 2015 roku z pomocy w formie pracy socjalnej skorzystało 2001 rodzin, natomiast poradnictwem specjalistycznym objętych było 351 rodzin (udzielono 459 porad psychologicznych i 166 prawnych)

Poradnictwo specjalistyczne obejmowało w szczególności:

- poradnictwo prawne (udzielanie informacji z zakresu prawa rodzinnego, zabezpieczenia społecznego i ochrony praw lokatorów)

- psychologiczne (realizowane przez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii) oraz rodzinne (obejmujące problemy funkcjonowania rodziny i opieki nad osobą niepełnosprawną, a także terapię rodzinną).

Tabela nr 7. Świadczenia niepieniężne udzielane rodzinom korzystającym z pomocy społecznej MOPS

Forma świadczeń	Liczba rodzin	
	2014	2015
Praca socjalna	2003	2001
Poradnictwo specjalistyczne	316	351

Źródło danych: Dane ze sprawozdań Klubu Integracji Społecznej przy MOPS w Tomaszowie Mazowieckim

Rodziny, które przeżywają trudności w pełnieniu ról opiekuńczych i wychowawczych od 2012 roku obejmowane są pomocą w formie asystenta rodziny, którego głównym zadaniem zgodnie z art. 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest min. : opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym, udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych z dziećmi, a także podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin.

W 2014 roku w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej zatrudnionych było 2 asystentów rodziny, którzy swoją opieką obejmowali 35 rodzin, w tym 81 dzieci, natomiast w 2015 roku 2 asystentów obejmowało pomocą 33 rodziny, w tym 78 dzieci.

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej wskazują na szereg problemów, które zaburzają prawidłowe funkcjonowanie rodzin i przyczyniają się do powstawania negatywnych zjawisk społecznych takich jak : alkoholizm, narkomania czy przemoc w rodzinie. Efektem często jest pozbawienie opiekunów praw rodzicielskich i umieszczenie dzieci w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Tabela nr 8. Liczba dzieci w pieczy zastępczej w latach 2014- 2015

ROK	2014	2015
Liczba dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej	189	137
Liczba dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej	43	39
Ogółem	232	176

Źródło danych: Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Tomaszowie Mazowieckim

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej od stycznia 2012 roku Gmina Miasto Tomaszów Mazowiecki ma obowiązek współfinansowania pobytu dziecka w pieczy zastępczej. W 2014 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej przeznaczył na ten cel kwotę 242.573,19 zł, natomiast w 2015 roku kwota ta wynosiła 415.795,63 zł.

3.2. Świadczenia Rodzinne i Fundusz Alimentacyjny

W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Tomaszowie Mazowieckim obserwuje się wzrost liczby rodzin uprawnionych do pobierania świadczeń rodzinnych z 3892 rodzin w 2014 roku do 4050 rodzin w 2015 roku, co jest wynikiem niekorzystnej sytuacji na rynku pracy oraz zmieniających się przepisów z zakresu świadczeń rodzinnych.

Szczegółowe zestawienie obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 9. Liczba rodzin pobierających świadczenia rodzinne i alimentacyjne w latach 2014 – 2015

Rodzaj świadczenia	2014	2015
Liczba rodzin pobierających świadczenia rodzinne	3 892	4 050
Zasiłki rodzinne z dodatkami (liczba świadczeń ogółem)	71 718	70 709
Zasiłki rodzinne (liczba świadczeń)	52 889	52 118
Dodatki do zasiłków rodzinnych, z tego:	18 829	18 591
- urodzenia dziecka	283	304
- opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	1 677	1 743
- samotnego wychowywania dziecka	3 208	3 112
- kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	4 461	4 310
Rozpoczęcie roku szkolnego	3 247	3 148
Wychowywanie dziecka w rodzinie wielodzietnej	5 614	5 705
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	481	490
Liczba rodzin pobierających świadczenie alimentacyjne	716	870

Źródło danych: Dane ze sprawozdań Działu Świadczeń Rodzinnych i Funduszu Alimentacyjnego MOPS w Tomaszowie Mazowieckim

Liczba rodzin otrzymujących świadczenia alimentacyjne w 2015 roku wzrosła o 154 rodziny w stosunku do 2014 roku. Wpływ na taką sytuację ma kryzys współczesnej rodziny, który najczęściej kończy się separacją lub rozwodem. Dzieci w tych rodzinach wychowywane są przez jednego z rodziców. Kontakt z drugim rodzicem często jest sporadyczny lub zostaje zerwany całkowicie. Sytuacja ta może mieć wpływ na wzrost

rodzin z problemem opiekuńczo – wychowawczym.

3.3. Karta Dużej Rodziny

W Tomaszowie Mazowieckim uchwałą nr XLII/402/2013 Rady Miejskiej Tomaszowa Mazowieckiego z dnia 30 października 2013 roku wprowadzono program działań na rzecz rodzin wielodzietnych pod nazwą Tomaszowska Karta Dużej Rodziny 3+. Głównymi celami programu są min: promowanie modelu rodziny wielodzietnej oraz kształtowanie pozytywnego jej wizerunku, przeciwdziałanie niekorzystnej sytuacji demograficznej w Tomaszowie Mazowieckim, a także wspieranie funkcji rodzicielskiej poprzez wyrównywanie szans lepszemu rozwojowi dzieci wychowywanych w rodzinie wielodzietnej. Program oferuje system ulg i zniżek. Jej posiadacze mają możliwość korzystania z katalogu oferty kulturalnej oraz rekreacyjnej na terenie miasta nie tylko w sektorze publicznym, ale również prywatnym. Od 1 lutego 2014 roku do 31 grudnia 2015 roku Tomaszowską Kartę Dużej Rodziny przyznano 457 rodzinom.

Mieszkańcom Tomaszowa Mazowieckiego posiadającym troje lub więcej dzieci przysługuje również Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny od 1 lipca 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015r przyznano ją 386 rodzinom., która również oferuje system zniżek i ulg na terenie całego kraju.

3.4. Analiza sytuacji edukacyjno – oświatowej

Ważnym instrumentem systemu edukacji oraz wyrównywania szans rozwojowych dzieci jest edukacja przedszkolna. Odgrywa ona szczególną rolę w rozwoju zdolności dzieci do uczenia się oraz w rozwoju psychicznym i społecznym.

Na terenie Tomaszowa Mazowieckiego funkcjonują 2 żłobki, 14 placówek publicznych i 9 niepublicznych, które realizują wychowanie przedszkolne.

Tabela nr 10. Liczba dzieci uczęszczających do żłobków

Placówki	Liczba dzieci w roku szkolnym 2013/2014	Liczba dzieci w roku szkolnym 2014/2015
Samorządowy Żłobek nr 1	95	95
Niepubliczny Żłobek „Domisiowo”	20	20
Ogółem	115	115

Źródło danych: Dane Wydziału Spraw Społecznych i Promocji Zdrowia Urzędu Miasta w Tomaszowie Mazowieckim

Tabela nr 11. Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli

Placówki wychowania przedszkolnego	Liczba dzieci w roku szkolnym 2013/2014	Liczba dzieci w roku szkolnym 2014/2015
przedszkola publiczne	1 628	1 590
przedszkola niepubliczne	296	394
Ogółem	1 954	1 984

Źródło danych: Dane Wydziału Edukacji i Sportu Urzędu Miasta w Tomaszowie Mazowieckim

Edukacja szkolna realizowana jest w 13 placówkach publicznych (8 szkół podstawowych i 5 gimnazjów) i 4 placówkach niepublicznych (2 szkoły podstawowe i 2 gimnazja)

Tabela nr 12. Liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjów

Szkoła	Liczba uczniów w roku szkolnym 2013/2014	Liczba uczniów w roku szkolnym 2014/2015
szkoły podstawowe publiczne	3 821	3 947
szkoły podstawowe niepubliczne	53	102
gimnazja publiczne	1 843	1 788
gimnazja niepubliczne	118	58
Ogółem	5 835	5 895

Źródło danych: Dane Wydziału Edukacji i Sportu Urzędu Miasta w Tomaszowie Mazowieckim

Rodziny znajdujące się w szczególnie trudnej sytuacji materialnej, mogą skorzystać z pomocy w formie stypendium szkolnego. W roku 2014 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej wypłacił 1068 stypendiów szkolnych, natomiast w roku 2015 – 1805. Kwota najniższego stypendium miesięcznie wynosiła 120,00 zł, a najwyższego 204,00 zł.

Inną formą pomocy, która przysługuje uczniowi znajdującemu się przejściowo w trudnej sytuacji materialnej z powodu zdarzenia losowego jest zasiłek szkolny.

W 2014 roku z tej formy pomocy skorzystało 18 osób, w 2015 roku 8 osób. Kwota zasiłku szkolnego od października 2015 wynosi 500,00 zł.

Łączna kwota poniesionych wydatków na stypendia i zasiłki szkolne w 2014 roku wyniosła

1.426.212 zł, natomiast w 2015 roku 1.096.972 zł.

Tabela nr 13. Stypendia i zasiłki szkolne przyznane dla uczniów w latach 2014-2015

Rok	Liczba uczniów którzy otrzymali stypendia szkolne	Liczba uczniów którzy otrzymali zasiłki szkolne
2014	1068	18
2015	1805	8

Źródło danych: Dane z Działu Pomocy Społecznej MOPS w Tomaszowie Mazowieckim

Jedną z dostępnych form wsparcia w kryzysach szkolnych, rówieśniczych i osobistych dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych są placówki wsparcia dziennego (świetlice).

Na terenie miasta działają aktualnie trzy: Socjoterapeutyczna Świetlica Środowiskowa „Krasnoludek” prowadzona przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci ul. Św. Antoniego 55, Świetlica Środowiskowa przy Stowarzyszeniu Rodzin Dzieci i Osób Niepełnosprawnych ul. Kombatantów 3 oraz Świetlica Środowiskowa „TOMY” ul. Jerozolimska 1 E.

Tabela nr 14. Liczba dzieci uczęszczających do świetlic na terenie miasta Tomaszowa Mazowieckiego

Rok	Świetlice socjoterapeutyczne		Świetlice środowiskowe	
	Liczba świetlic	Liczba dzieci	Liczba świetlic	Liczba dzieci
2014	1	48	2	60
2015	1	48	2	60

Źródło danych: Dane Wydziału Spraw Społecznych i Promocji Zdrowia Urzędu Miasta w Tomaszowie Mazowieckim

Placówki te nie tylko zapewniają opiekę po zajęciach szkolnych, ale również organizują dzieciom czas wolny, pomoc w nauce i rozwijaniu zainteresowań, współpracują z rodzicami i innymi placówkami kulturalno – oświatowymi.

3.5. Sytuacja mieszkaniowa

Podmiotem wyznaczonym przez Prezydenta Miasta Tomaszowa Mazowieckiego do zarządzania i gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy jest Tomaszowskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego. Gospodarowanie gminnym zasobem mieszkaniowym odbywa się na podstawie ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy oraz Uchwały nr XLIV/431/2013 Rady

Miejskiej Tomaszowa Mazowieckiego z dnia 18 grudnia 2013 roku.

Gmina Miasto Tomaszów na koniec 2015r. była właścicielem 1941 lokali mieszkalnych z zasobów komunalnych.

W tym samym roku zarejestrowano 100 wniosków o przyznanie lokalu z zasobów gminy, zrealizowano jedynie 16. Posiadany więc zasób nie zabezpiecza potrzeb mieszkaniowych wszystkich mieszkańców.

Na terenie Tomaszowa Mazowieckiego funkcjonują trzy spółdzielnie mieszkaniowe:

SM Przodownik, SM Grota i SM Nasza Chata. Łącznie 4951 rodzin nie reguluje opłat za zajmowane mieszkanie spółdzielniom mieszkaniowym. Natomiast w Tomaszowskim Towarzystwie Budownictwa Społecznego 831 rodzin posiada zadłużenie w czynszu powyżej 6-ciu miesięcy. W konsekwencji rodziny zagrożone są egzekucjami komorniczymi i eksmisjami, co skutkuje utratą mieszkania lub pogorszeniem warunków mieszkaniowych.

Tabela nr 15. Liczba rodzin z zadłużeniem w czynszu w 2015 roku

Właściciel/Zarządca	Liczba rodzin
Spółdzielnia Mieszkaniowa „Przodownik”	4197
Spółdzielnia Mieszkaniowa „Nasz Chata”	30
Spółdzielnia Mieszkaniowa „Grota”	724
OGÓLEM	4951

Źródło danych: Opracowanie na podstawie danych uzyskanych z spółdzielni mieszkaniowych w Tomaszowie Mazowieckim

W latach 2012-2015 zostało orzeczonych łącznie 135 wyroków eksmisyjnych, w tym zrealizowano ich 71, co spowodowane jest przede wszystkim niewystarczającą liczbą lokali socjalnych (Gmina Miasto Tomaszów posiada 173 lokale socjalne w tym 17 w trakcie postępowań eksmisyjnych) oraz tym, iż część osób posiadających nakaz eksmisji wyraziła chęć spłaty zadłużenia.

Tabela nr 16. Liczba orzeczonych i zrealizowanych wyroków o eksmisję w Tomaszowie Mazowieckim

Właściciel/Zarządca	Liczba orzeczonych wyroków o eksmisję				Łącznie	Ogółem zrealizowane wyroki o eksmisję w latach 2012-2015
	2012	2013	2014	2015		
Tomaszowskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego	18	23	16	14	112	38
Spółdzielnia Mieszkaniowa „Przodownik”	5	4	3	2	14	30
Spółdzielnia Mieszkaniowa „Nasza Chata”	2	1	1	0	4	3
Spółdzielnia Mieszkaniowa „Grota”	1	1	2	1	5	0
OGÓLEM	26	29	22	17	135	71

Źródło danych: Opracowanie na podstawie danych uzyskanych z TTBS i spółdzielni mieszkaniowych

Wielkość problemów wskazuje na konieczność podjęcia działań w zakresie aktywizacji mieszkańców, kształtowania poczucia odpowiedzialności za miejsce, w którym mieszkają. W celu udzielenia pomocy mieszkańcom posiadającym zadłużenia w czynszu i ograniczenia najbardziej drastycznych form egzekucji należności, czyli eksmisji zostało podpisane porozumienie Urzędu Miasta z TTBS dotyczące możliwości odpracowania długu w formie pracy wykonywanej na rzecz miasta.

Z analizy danych przeprowadzonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej wynika, że w 2015 roku 1514 rodzin skorzystało z pomocy w formie dodatku mieszkaniowego. Od 2014 roku osoby korzystające z dodatku mieszkaniowego mogą również ubiegać się o pomoc w postaci dodatku energetycznego zgodnie z ustawą z dnia 26 lipca 2013 roku (Dz. U. z. 2013 r. poz. 984).

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tomaszowie Mazowieckim dysponuje 6 mieszkaniem chronionym. Pobyt w takim mieszkaniu może być przyznany osobie lub rodzinie, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność albo chorobę potrzebuje wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu. Ta forma pomocy społecznej jest świadczeniem niepieniężnym. W chwili obecnej wszystkie lokale są zamieszkałe.

4. Adresaci programu

Miejski Program Wspierania Rodziny na lata 2016-2018 skierowany jest do rodzin mieszkających na terenie miasta Tomaszowa Mazowieckiego. Szczególną grupę adresatów stanowią rodziny doświadczające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

5. Zasoby instytucjonalne

Przywrócenie prawidłowego funkcjonowania rodziny jest możliwe tylko dzięki ścisłej i dobrze zorganizowanej współpracy odpowiednio przygotowanych służb.

Instytucje, organizacje i inne podmioty na terenie miasta realizujące zadania w zakresie wspierania rodzin:

1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
2. Urząd Miasta
3. Komenda Powiatowa Policji
4. Powiatowy Urząd Pracy
5. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
6. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
7. Placówki oświatowe i kulturalne
8. Organizacje pozarządowe
9. Parafie
10. Poradnia psychologiczno – pedagogiczna
11. Zespół Kuratorski Służby Sądowej ds. Rodziny i Nieletnich Sądu Rejonowego
12. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
13. Ośrodek Rehabilitacji Dzieci Niepełnosprawnych

6. Analiza SWOT

W programie zastosowano analizę SWOT, jako narzędzie określające mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia dla sfery społecznej miasta Tomaszowa Mazowieckiego dotyczącej wspierania rodziny i systemie pieczy zastępczej.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Dostępność bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego (prawnego,psychologicznego) • Dobra baza instytucji wspierających rodzinę (Policja, Sąd, PCPR, MOPS, służba zdrowia, oświata, parafie) • Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego • Zapewnienie opieki asystentów rodziny • Funkcjonowanie Ośrodka Interwencji Kryzysowej • Prowadzenie polityki prorodzinnej (Tomaszowska Karta Dużej Rodziny) • Dobrze rozwinięty system pieczy zastępczej • Działalność profilaktyczna i edukacyjna Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych • Praca socjalna prowadzona przez MOPS • Wsparcie stypendialne dla dzieci i młodzieży • Realizacja wieloletniego programu osłonowego w zakresie dożywiania „Pomoc gminy w zakresie dożywiania” finansującego dożywianie dzieci • Wykształcona i doświadczona kadra pomocy społecznej i pieczy zastępczej	<ul style="list-style-type: none"> • Brak całodobowego ośrodka wsparcia dla ofiar przemocy • Brak dostępności do terapii psychologiczno – pedagogicznej dla dzieci i młodzieży • Niewystarczające nakłady finansowe na pomoc społeczną • Brak pozytywnych wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych • Dziedziczenie ubóstwa przez osoby korzystające z pomocy • Wyuczona bezradność i roszczeniowość wśród osób korzystających z pomocy społecznej • Trudności w uzyskaniu odpowiednich warunków lokalowych przez osoby opuszczające system pieczy zastępczej • Ograniczone środki na zatrudnienie kadr świadczących pracę na rzecz rodziny i dzieci w środowisku lokalnym (asystenci rodziny) • Niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych • Wzrastające koszty utrzymania rodziny

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość pozyskania środków zewnętrznych, w tym unijnych na rzecz pomocy rodzinie • Możliwość pozyskania środków na realizację projektów zapobiegających wykluczeniu społecznemu osób i rodzin • Edukacja rodziców w szczególności poprzez udział w warsztatach dotyczących radzenia sobie ze stresem, agresją 	<ul style="list-style-type: none"> • Niekorzystne zjawiska i procesy demograficzne • Szerzące się ubóstwo wśród osób pracujących • Kryzys rodziny – wzrost liczby rodzin niewydolnych opiekuńczo – wychowawczo • Zjawisko uzależnienia od pomocy społecznej • Zanik więzi i tradycji rodzinnych • Przenoszenie ciężaru finansowania zadań rządowych na poziom gminy i powiatu bez wystarczającego zabezpieczenia finansowego • Pogłębiające się w społeczeństwie problemy i patologie • Wzrost liczby rodzin zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym • Eurosieroctwo – problem dzieci opuszczonych przez jednego lub oboje rodziców z uwagi na migrację zarobkową rodziców • Niewystarczające wsparcie wychowanków w procesie usamodzielniania

7. Słowniczek

Asystent rodziny – osoba, która przez pewien czas wspiera rodzinę, aby w przyszłości samodzielnie potrafiła pokonywać trudności życiowe, zwłaszcza dotyczące opieki i wychowywania dzieci.

Instytucjonalna piecza zastępcza – system pieczy zastępczej sprawowany w formie placówek opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego, interwencyjnego, socjalizacyjnego i specjalistycznego.

Mieszkanie chronione – jest formą pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia lub zastępującą pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Mieszkanie chronione zapewnia warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku.

Placówka wsparcia dziennego (światlica) – wspiera rodziny poprzez objęcie dziecka dzienną opieką i wychowaniem, pomocy w nauce, rozwoju zainteresowań. Może być prowadzona w formie opiekuńczej, specjalistycznej.

Rodzina wielopokoleniowa – rodzina, która składa się z kilku generacji, gdzie zarówno dziadkowie, ich potomstwo oraz wnuki zamieszkują wspólnie.

Rodzina niepełna – rodzina, w której dziecko jest wychowywane przez jedną osobę dorosłą, na której spoczywa odpowiedzialność za gospodarstwo domowe.

Rodzina wielodzietna – rodzina wychowująca troje lub więcej dzieci.

Rodzina dysfunkcyjna (dysfunkcyjna) – to taka, która przez zaburzone relacje, zasady, czy komunikację nie wypełnia prawidłowo swoich funkcji.

Rodzinną pieczą zastępczą – system pieczy zastępczej, w skład którego wchodzi rodziny zastępcze zawodowe, niezawodowe, spokrewnione oraz rodzinne domy dziecka.

System pieczy zastępczej – zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom, w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowywania przez rodziców.

Wspieranie rodziny – to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania jej funkcji.

8. Cele programu

Cel główny programu:

Rozwijanie zintegrowanego i spójnego systemu działań na rzecz dziecka i rodziny w zakresie wzmacniania przez nią funkcji opiekuńczo – wychowawczej.

Cele szczegółowe:

1. Wspieranie rodzin poprzez pomoc w zaspokojeniu podstawowych potrzeb socjalno – bytowych.
2. Wspieranie rodzin w wychowywaniu dziecka oraz pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.
3. Prowadzenie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodziny.
4. Podejmowanie i koordynowanie działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej.

Wspieranie sytuacji rodzin poprzez zaspokojenie podstawowych potrzeb socjalno – bytowych			
Zadania	Realizatorzy	Wskaźniki	Oczekiwane efekty
Zapewnienie rodzinom wsparcia socjalnego	MOPS	Liczba rodzin korzystających z pomocy w formie: - zasiłku celowego - zasiłku okresowego - dodatku mieszkaniowego i energetycznego - stypendium - zasiłku szkolnego - świadczeń rodzinnych - świadczeń alimentacyjnych	Poprawa sytuacji dziecka i rodziny
Zapewnienie rodzinom pomocy rzeczowej (środki czystości, odzież, żywności) oraz organizowanie wypoczynku dla rodzin z dzieci dysfunkcyjnych	MOPS Organizacje pozarządowe Parafie UM Tomaszowa Mazowieckiego	Liczba rodzin którym udzielono pomocy w formie: - środków czystości - odzieży, - żywności Liczba dzieci uczestniczących w zorganizowanym wypoczynku	Objęcie jak największym wsparciem rodzin
Zapewnienie dożywiania dzieciom w żłobkach, przedszkolach i szkołach	MOPS Placówki oświatowe	Liczba dzieci korzystających z posiłków dofinansowanych przez MOPS	Objęcie pomocą w formie dożywiania jak największej liczby dzieci Wyrównywanie szans dzieci i młodzieży
Zapewnienie mieszkania chronionego dla wychowanków Domu Dziecka, Ośrodków Szkolno - Wychowawczych	MOPS	Liczba osób w mieszkaniach chronionych	Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa i zabezpieczenie tymczasowego pobytu rodzinom dotkniętym przemocą i osobom opuszczającym placówki opiekuńczo -wychowawcze
Tworzenie nowych mieszkań chronionych, w tym współfinansowanych ze środków zewnętrznych dla rodzin dotkniętych przemocą oraz dla osób opuszczających placówki opiekuńczo -wychowawcze	MOPS/KIS UM Tomaszowa Mazowieckiego MPiPS	Liczba nowo powstałych mieszkań chronionych	Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa i zabezpieczenie tymczasowego pobytu rodzinom dotkniętym przemocą i osobom opuszczającym placówki opiekuńczo -wychowawcze
Podejmowanie działań na rzecz rodzin posiadających	MOPS TTBS	Liczba rodzin z którymi podjęto działania na	Zapobieganie eksmisjom Zmniejszenie liczby

zadłużenie w czynszu w celu zapobiegania eksmisji	UM Tomaszowa Mazowieckiego Spółdzielnie mieszkaniowe	rzecz zmniejszenia zadłużenia czynszowego	rodzin z zadłużeniem czynszowym
Współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej	MOPS UM Tomaszowa Mazowieckiego	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej Liczba poniesionych kosztów	Realizacja zobowiązań gminy wynikających z ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. O wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
Wspieranie rodzin w wychowywaniu dziecka oraz pełnieniu funkcji opiekuńczo - wychowawczych			
Zapewnienie pomocy rodzinom w formie pracy asystenta rodziny	MOPS	Liczba zatrudnionych asystentów rodziny Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	Poprawa funkcjonowania rodziny Zwiększenie świadomości wśród społeczeństwa w zakresie zadań realizowanych przez Asystenta rodziny Rozwinięcie kompetencji opiekuńczo – wychowawczych Zmniejszenie liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej
Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny dysfunkcyjnej po zakończeniu współpracy z asystentem rodziny	MOPS	Liczba dzieci w tych rodzinach Liczba monitorowanych rodzin	Poprawa funkcjonowania rodziny
Prowadzenie pracy socjalnej z rodzinami	MOPS	Liczba rodzin objętych pracą socjalną	Wzmocnienie lub nabycie przez jak największą liczbę rodziców prawidłowych umiejętności opiekuńczo – wychowawczych, umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego i umiejętności społecznych
Powoływanie grup wsparcia i grup samopomocowych dla rodzin mających problemy opiekuńczo - wychowawcze	MOPS Organizacje pozarządowe	Liczba osób korzystających z grup wsparcia i grup samopomocowych	Wzmacnianie funkcji rodziny i postaw rodzicielskich
Udzielanie specjalistycznego poradnictwa rodzinnego umożliwiającego korzystanie z różnych form wsparcia	MOPS UM Tomaszowa Mazowieckiego Organizacje pozarządowe Poradnia Psychologiczno –	Liczba osób korzystających ze specjalistycznego poradnictwa Liczba udzielonych porad w tym:- - pedagogicznych	Poprawa funkcjonowania rodziny oraz relacji między członkami rodziny Zapewnienie maksymalnego wsparcia rodziny w sytuacji

	Pedagogiczna MKRPA KPP	- psychologicznych - prawnych - w zakresie uzależnień	kryzysowej
Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka w rodzinach mających problem w wypełnianiu swoich funkcji	MOPS Placówki oświatowe Kuratorzy sądowi PCPR KPP Organizacje pozarządowe Poradnie podstawowej opieki zdrowotnej	Liczba monitorowanych dzieci	Natychmiastowe reagowanie na pojawiające się problemy w rodzinie
Działania aktywizujące zawodowo i społecznie członków rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym	MOPS PUP	Liczba osób zaktywizowanych	Poprawa sytuacji materialnej rodzin Nabycie nowych kwalifikacji zawodowych Poprawa kompetencji psycho - społecznych
Wsparcie rodzin wielodzietnych poprzez kontynuowanie i realizację Ogólnopolskiej oraz Tomaszowskiej Karty Dużej Rodziny 3+	UM Tomaszowa Mazowieckiego	Liczba wydanych kart	Wspieranie funkcji rodzicielskiej poprzez wyrównywanie szans lepszemu rozwojowi dzieci wychowywanych w rodzinie wielodzietnej
Wsparcie i pomoc wolontariuszy w rodzinach z dziećmi	MOPS UM Tomaszowa Mazowieckiego	Liczba rodzin, w tym dzieci objętych wolontariatem	Zwiększenie skuteczności pomocy na rzecz rodzin
Zapewnienie dzieciom z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej możliwości uczestnictwa w zajęciach organizowanych przez placówki wsparcia dziennego	Świetlice środowiskowe Parafie Organizacje pozarządowe	Liczba placówek o charakterze socjoterapeutycznym i opiekuńczo – wychowawczym Liczba dzieci biorących udział w zajęciach	Wyrównywanie szans dzieci i młodzieży poprzez: - zapewnienie opieki wychowawczej, - tworzenie warunków do nauki i pomocy w nauce - rozwijanie zainteresowań i uzdolnień jak największej liczby dzieci
Cykliczne spotkania przedstawicieli instytucji, służb miejskich i organizacji w celu opracowania nowych rozwiązań i dobrych praktyk na rzecz wspierania rodziny	MOPS Placówki oświatowe Kuratorzy sądowi PCPR KPP Organizacje pozarządowe	Liczba przeprowadzonych spotkań	Opracowanie nowych rozwiązań i dobrych praktyk na rzecz wspierania rodziny
Prowadzenie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodziny			
Prowadzenie działań profilaktyczno - edukacyjnych	MOPS/KIS UM Tomaszowa	Liczba przeprowadzonych	Podniesienie poziomu świadomości rodziców

(warsztatów, spotkań, pogadank, realizacja programów profilaktycznych) dla rodziców mających na celu wzmocnienie funkcji opiekuńczo - wychowawczych	Mazowieckiego MKRPA Kuratorzy sądowi	działań, w tym: - warsztatów, spotkań, pogadank, - realizacja programów profilaktycznych Liczba osób biorących udział w działaniach profilaktycznych	Zmniejszenie zagrożeń wynikających z nadużywania alkoholu i narkotyków
Udział w miejskich i ogólnopolskich kampaniach prorodzinnych, festynach promujących pozytywny wizerunek rodziny oraz formy aktywnego i wspólnego spędzania czasu	MOPS UM Tomaszowa Mazowieckiego Organizacje pozarządowe Parafie Placówki kulturalne	Liczba zrealizowanych działań promocyjnych Liczba zaangażowanych instytucji	Kształtowanie prawidłowych wzorców funkcjonowania rodziny
Podjęmowanie i koordynowanie działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej			
Utrzymywanie osobistych kontaktów rodziców z dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej (z wyjątkiem przypadków w których sąd zakazał takich kontaktów)	MOPS PCPR	Liczba rodzin utrzymujących kontakty z dziećmi przebywającymi w pieczy zastępcze	Powrót dziecka do środowiska naturalnego
Wspieranie rodzin w działaniach zmierzających do powrotu dziecka do środowiska naturalnego poprzez opracowanie indywidualnych planów pracy z rodziną	MOPS PCPR	Liczba opracowanych indywidualnych planów pracy z rodziną (pracownik socjalny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej) Liczba rodzin do których powróciły dzieci z placówek pieczy zastępczej Liczba dzieci które powróciły do rodziny biologicznej	Powrót dziecka do środowiska naturalnego

9. Finansowanie programu

Opracowane w Miejskim Programie Wspierania Rodziny na lata 2016-2018 zadania, będą wykonywane w zależności od otrzymanych dotacji, posiadanych środków własnych oraz środków finansowych uzyskanych ze źródeł zewnętrznych. Źródłem finansowania zadań przyjętych w programie będą środki finansowe z budżetu miasta Tomaszowa Mazowieckiego, dotacje zewnętrzne oraz środki pozabudżetowe. Przewidujemy na realizację projektu kwotę roczną ok.4 mln zł.

10. Monitoring i realizacja programu

Koordynatorem programu jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tomaszowie Mazowieckim. Ramy czasowe programu obejmują lata 2016-2018. Cele i zadania programu będą realizowane w formie pracy ciągłej przez cały okres jego obowiązywania. Stały monitoring przebiegu programu prowadzony będzie poprzez współpracę i wymianę informacji przez realizatorów, które dostarczą podstaw do planowania i opracowania działań profilaktycznych na kolejne lata oraz stanowiąc będą przesłanki do dokonania oceny ich skuteczności. Do 28 lutego każdego roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tomaszowie Mazowieckim będzie przedkładał Prezydentowi Miasta Tomaszowa Mazowieckiego sprawozdanie zbiorcze z realizacji programu, sporządzone na podstawie informacji zebranych przez poszczególnych realizatorów zadań. W sprawozdaniu uwzględnione zostaną wskaźniki realizacji zadań, stanowiące integralną część programu. Sprawozdanie będzie sporządzane od 2017 roku.

Prezydent Miasta Tomaszowa Mazowieckiego przedstawi sprawozdanie z realizacji programu do 31 marca każdego roku Radzie Miejskiej Tomaszowa Mazowieckiego. Na zakończenie okresu trwania programu przeprowadzone zostanie podsumowanie i analiza końcowa w celu dokonania oceny adekwatności i użyteczności programu.

11. Czynniki wystąpienia ryzyka przy realizacji programu

Ryzykiem należy określić każde prawdopodobne wydarzenie, które może wpłynąć na opóźnienie, zwiększenie kosztów lub w inny sposób na niekorzyść programu.

Do takich czynników ryzyka przy realizacji powyższego programu zaliczyć można:

- Zmniejszenie lub nieprzyznanie dotacji ze środków zewnętrznych
- Ograniczenie środków finansowych własnych przeznaczonych na realizację programu
- Ograniczenie dostępu do usług specjalistów (seksuolog i psychiatra dziecięcy – brak stałego etatu na terenie miasta)
- Zmiany w przepisach prawa, mające wpływ na prawidłową realizację programu

DYREKTOR
Mińskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Tomaszowie Maz.
mgr Jolanta Czuporowska